

– pokud jsem tedy stačil zjistit – popisované druhy ve formě pérovek na většinou celostránkových tabulích, přičemž na jedné takové tabuli jsou zpravidla vyobrazeny tři druhy. Kromě diakritických znaků je u většiny druhů nakreslen i poměrně zdařilý habitus. Zdá se vám to neuvěřitelné? Inu, všímavý čtenář bezpochyby v obrázcích pozná pérovky uveřejněné v řadě recentních monografií, jejichž autorství je takticky (leč netaktně) zamlčeno. Kromě popisu je ke každému druhu připojena krátká (a poměrně málo výstižná) ekologická charakteristika a frekvence výskytu na sedmičlenné škále (mezi "vzácně" a "běžně"; po prohlédnutí několika případů bych nedoporučoval na údaje bazírovat). Musím se přidat ke dvěma výše inzerovaným recenzím a zalitovat neuveřejnění alespoň velmi rámcových údajů o rozšíření v Itálii. Lze však pochopit, že tyto údaje pro většinu italského území nejsou reálně k dispozici.

Nyní několik kritických slov k pojetí či zpracování jednotlivých skupin. Klasické (skoro bych řekl archaizující) uspořádání systému praktickému užití rozhodně škodit nemůže. Pojetí jednotlivých rodů pak odpovídá z velké části tomu, zda existuje modernější monografické zpracování, případně jestli jej autorka akceptovala či vůbec vzala do úvahy. Nejdůležitější zdroje recentní taxonomické literatury použité pro zpracování jsou uvedeny v úvodu a seznamu literatury, algoritmus výběru mi přesto nebyl příliš jasný. Jisté je, že deadline pro zpracování bezpochyby nebyl rok 2001, jak by vyplývalo z předmluvy, ale v nejlepší případě 1996 (Blomovo *Schistidium*), a že někteří autoři byli u autorky v nemilosti (např. evropští autoři, zabývající se rodem *Sphagnum*). Pojetí některých skupin bylo přejato beze změn (např. rod *Schistidium*), jindy naopak bylo akceptováno jen z menší části (Zanderovo v knize citované pojetí čeledi *Pottiaceae*). Použitá nomenklatura v zásadě odpovídá evropskému seznamu Corley et al. z r. 1981 a dodatkům s některými pozitivními i negativními doplňky a úpravami. Detailní výpis všech taxonomických a nomenklatorických nepřesností a omylů by zde zabral poněkud neúměrný prostor, což by však nemělo být bráno jako zdrcující kritika; uživatel by si pouze měl být vědom toho, že informace, ke které dospěl klopotným určením, nemusí nutně být zcela up-to-date (ba dokonce leckdy může být zastaralejší než například u nás často používaný klíč Smithův z r. 1981).

Jak výše uvedené informace shrnout? Vydáním prvního svazku italské bryoflóry byla odstartována nová etapa v poznání mediteránních mechů – a nejenom mediteránních, neboť Itálie zahrnuje i nemalou část Alp, jejichž území rovněž v žádné recentní flóře zpracované není. Doufejme, že se v dohledné době podaří vydat i přinejmenším stejně zdařilou druhou část, a že další středomořské státy budou tento chvályhodný počín následovat. Český uživatel ocení zejména popisy a zdařilé ilustrace druhů, které nerostou na Britských ostrovech či ve Skandinávii (okolo 1/4 celkového počtu), z nichž s nezanedbatelným procentem se lze setkat i v teplejších oblastech naší země. K informacím je vhodné přistupovat s postojem "důvěřuj, ale prověřuj", nicméně nelze oddiskutovat, že jde o poměrně zásadní příručku, bez níž může být poměrně obtížné se při určování zejména středomořského materiálu obejít.

J. Kučera

Straková M., Kubešová S. et Cagaš B. (2002): Mechy a řasy v trávníku. – 35 p.+9 p. append. (figs.), Agentura BONUS, Hrdějovice. ISBN 80-902690-7-9

Absolutně nejčastějším dotazem, kterým se obrací "lid praktický" na bryologa je problém, jak se zbavit "mechů" v trávnících. Publikace řešící takovýto problém dosud v naší literatuře chyběla. Ani recenzovaná brožura však na tuto otázku neodpovídá a ani si neklade za cíl poskytnout jednoznačný návod, jak mechy a řasy z trávníku odstranit. Snaží se však o nové pohledy na ochranu a údržbu zdravého, hustého, vitálního a tím i "krásného" trávníku. Krátká úvodní kapitola nastiňuje učebnicovou formou základní obecné vlastnosti a systematické třídění mechorostů. Ve speciální části se pak můžeme odděleně seznámit s mechorosty rostoucími v trávnících na následujících typech biotopů: suchá stanoviště, suchá až mezická, středně vlhká a vlhká stanoviště. Ekologické podmínky podporující výskyt těchto mechů jsou tématem první z praktických kapitol. Následují nechemické metody regulace výskytu mechů v trávníku, mezi něž patří odstranění stínu, provzdušnění utužené vegetační vrstvy trávníku, odstranění travní plsti

a zamokřenosti půdy, zvýšení výšky kosení a vypichování mechu z trávníku. Mezi chemické metody potom autoři řadí vyváženou výživu trav, zvýšení pH vápněním, podpoření vitality trávníku, použití trávníkového písku a konečně aplikace herbicidů. Další krátké kapitoly se věnují řasám v trávnících a odstraňování mechů a řas na plochách s tvrdým povrchem. Publikaci doplňuje jako příloha 18 ilustračních fotografií. V závěru publikace je přehled latinských a českých názvů mechů zmíněných v textu a přehled použité literatury.

V případném dalším vydání autoři jistě odstraní drobné nepřesnosti (např. těžko lze v úvodu hovořit o mělkém zakořeňování mechorostů, jestliže kořeny mechorosty vyvinuty nemají). Kapitola o životním cyklu mechorostů bude zřejmě pro čtenáře obtížně srozumitelná. Nejsm si jistý, jestli převážně lesní druh *Pohlia nutans* může hrát významnější úlohu v trávnících. Kromě velmi zdařilých detailních fotografií mechů (kostrbatec kostrbatý) najdeme též snímky tematicky poněkud zavádějící např. *Plagiomnium undulatum* z bučiny, *Polytrichum piliferum* s lišejníkem v popředí (pravděpodobně vřesoviště). Snímky dokumentující mechy v golfových trávnících by jistě oživily záběry přizpůsobené motivu, jenž je zachycován. U snímku 18 bryologa zaujme, jak dokáže herbicidní příravek brzdící fotosyntézu s komerčním názvem Mogeton k nepoznání změnit habitus druhu *Climacium dendroides* (výzkumná stanice travinářská v Zubří). Tento selektivní herbicid se používá též k ochraně proti jätrovkám v kontejnerových kulturách. Jistěže bryologa popadá lýtost zjišťuje-li, jak veskrze škodlivé účinky na mechy v trávnících mají. Uklidní ho alespoň konstatování v závěru publikace, že “nový výskyt mechů se nedá nikdy zcela vyloučit”.

Je třeba ocenit průkopnický charakter publikace a popřát autorům vytrvalost při jejím zdokonalování.

I. Novotný

R Ů Z N Ě

Malé věnování editorovi Bryonory po 15 letech k padesátinám

Kryptogamologů je málo; proto se musí víc než jiní starat o to, aby si našli kolegy, a možná se také lépe znají. Komunální život je kryptogamologovi víc než jinému badateli; k tomu, aby se dal dohromady s tolika kolegy, aby to složilo obec správné velikosti, je potřeba hodně energie. Přitom ta energie je jakoby vydaná bez hmatatelného efektu: neprodukuje ani články ani monografie všelikých podivných skupin, ani jiné viditelné nebo hmatatelné artefakty, které vyplňují knihovny a databáze. Přesto to bez ní nejde. Takže je třeba vzdát hold editorovi Bryonory, člověku, kdo ji vydupal ze země a patnáct let ji vydával, redigoval i trochu psal.

Samozřejmě nedělal jen to, ale i jiné jeho činnosti jsou tomu svým způsobem podobné. Málokdo se tolik věnoval činnostem zdánlivě nesmyslným a každopádně nepřinášejícím bezprostřední zisk, nicméně věcem té povahy, že z nich je utkán svět. Působí ve sdružení pro ekologickou výchovu Tereza: málokterý badatel si našel čas na osvětu, tím méně mezi dětmi školního věku; přesto bez ní věda je skutečně v oné věži ze slonové kosti. Ale nejen to. Sice možná není úplně nejvěhlasnější vědec ve smyslu všelikých stupidních kritérií, nicméně kdo dal nakonec dohromady první publikovaný katalog českých lišejníků a vymapoval epifytické lišejníky v Čechách a na Moravě? K tomu asi byla potřeba kombinace znalosti věci, buldočí zatvrzelosti a po Černohorovi zděděného pedantství, spolu s tím, že asi ani malinko neuvažoval, zda nějaká cesta snad vede či nevede ke slávě.

K tomu si člověk nemůže nevzpomenout na dobu trochu minulou: její konec předznamenalo právě konání vpravdě hrstky lidí, kteří nečinili kalkulaci prospěšného a zbytečného na horizontu týdnů. Disidentství pro to není úplně správné slovo, protože v sobě zahrnuje vztažení se k vnějšku;